

УДК 339:631.1

Бобровська Н.В.*кандидат економічних наук,
асистент кафедри обліку й аудиту
Миколаївського національного аграрного університету***Мельник В.В.***студент обліково-фінансового факультету
Миколаївського національного аграрного університету***Ноздріна Ю.В.***студент обліково-фінансового факультету
Миколаївського національного аграрного університету*

АНАЛІЗ РИНКОВИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ЖОВТНЕВОГО РАЙОНУ

ANALYSIS OF MARKET OPPORTUNITIES OKTYABRSKY REGION

АНОТАЦІЯ

У статті обґрунтовано теоретичні засади щодо аналізу ринкових можливостей Жовтневого району у конкурентних умовах, обґрунтовані напрями вдосконалення маркетингової діяльності сільськогосподарських підприємств та стратегічні напрями розвитку сільського господарства. Проаналізовано практичний стан виробництва та реалізації продукції сільськогосподарських підприємств Жовтневого району

Ключові слова: ринкові можливості, овочева продукція, конкурентоспроможність, аграрний сектор, стратегічні напрями.

АННОТАЦИЯ

В статье обоснованы теоретические основы анализа рыночных возможностей Октябрьского района в конкурентных условиях, описаны направления совершенствования маркетинговой деятельности сельскохозяйственных предприятий та стратегические направления развития сельского хозяйства. Проанализировано практическое состояние производства и реализации продукции сельскохозяйственных предприятий Октябрьского района

Ключевые слова: рыночные возможности, овощная продукция, конкурентоспособность, аграрный сектор, стратегические направления.

ANNOTATION

Article justified the theoretical foundations of analysis market opportunities of Oktyabrsky region in a competitive environment, describes trends in improving the marketing of agricultural enterprises and strategic directions for the development of agriculture. Analysed practical State of production and sales of agricultural enterprises of Oktyabrsky region.

Keywords: market opportunities, vegetable production, competitiveness, agricultural sector, strategic directions.

Постановка проблеми. У сучасних умовах економічного розвитку, виробничого та ринкового потенціалу підприємства, забезпечуючи відповідний рівень ділової активності, повинні сприяти кількісному та якісному нарощуванню сільськогосподарської продукції за видами, зокрема у напрямі функціонування ринку овочевої продукції.

Основними передумовами формування і розвитку ринку сільськогосподарської продукції, у тому числі овочівництва, є налагодження оптимального процесу просування продукції від постачальника до споживача, враховуючи екологічне виробництво з метою забезпечення продовольчої безпеки держави.

Сучасний ринок сільськогосподарської продукції, у тому числі й овочевої, потребує но-

вих стратегічних напрямів і комплексного дослідження питань щодо можливості реалізації виробленої продукції з метою формування продукту майбутнього продукту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній економічній літературі багато уваги приділяється проблемам, які пов'язані із розвитком і функціонуванням ринку сільськогосподарської продукції, зокрема продукції овочівництва. Вагомий внесок у даному контексті зроблено науковцями, з-поміж яких: К. Яковенко, В. Зіновчук, П. Канінський, І. Коновалов, О. Єрмаков, О. Калюжна, І. Кіщак, А. Ключник, О. Котикова, О. Красноручський, В. Криворучко, І. Червен.

Пріоритетними напрямами наукового дослідження є теоретичні та методичні підходи до вибору стратегічних напрямів для аграрних підприємств з низьким рівнем конкурентоспроможності для формування ринкових можливостей сільськогосподарської продукції.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Досвід попередніх досліджень з аналізу ринкових можливостей надає підстави стверджувати, що для оцінки сучасного стану сільськогосподарських підприємств, необхідно розглядати дане питання у розрізі окремих областей, районів або підприємств.

Формулювання цілей статті. Основною метою нашого дослідження є теоретичне обґрунтування та аналіз ринкових можливостей підприємств Жовтневого району, а також надання пропозицій стосовно вдосконалення конкурентних переваг на ринку сільськогосподарської продукції господарств району.

Викладення основного матеріалу. Функціонування ринку овочевої продукції потребує наукового обґрунтування підходів до подолання негативних тенденцій, дієвого інструментарію, усунення диспаритету цін, технологічного оновлення. Поєднання цих елементів дозволить активізувати інтеграційні процеси, які є дієвими з точки зору освоєння інновацій [3, с. 37–39].

У сучасних умовах для ефективного виробництва та реалізації продукції сільськогоспо-

дарським підприємствам необхідно проводити дослідження ринку. Знаходити найдоцільніші канали реалізації. А маючи необхідні виробничі потужності, нарощувати обсяги переробки досліджуваної продукції та реалізовувати більшу частку на ринку Миколаївської області та інших областей південного регіону України, маючи ринкові обґрунтовані можливості. Це надасть можливості мати реальні кошти та підвищувати прибутковість галузі.

Протягом останніх років попит на продукцію рослинництва постійно зростає. Зокрема на зернові та насіння сояшника. Це є результатом того, що Україна є членом міжнародних торгових організацій і постійно веде торгівлю з іншими країнами світу [1].

Підприємства Жовтневого району спеціалізуються на вирощуванні рослинницької продукції, а саме овочівництва, зернових та зернобобових, сояшнику, які у 2014 році мають тенденцію до збільшення. Позитивним явищем для можливості реалізовувати нову продукцію є те, що у досліджуваному районі збільшується асортимент продукції у звітному періоді, а саме вирощування сої, цукрового буряку та картоплі.

Отже, можна зробити висновок, що за досліджуваний період у Жовтневому районі найбільший обсяг валових зборів було отримано від овочів відкритого ґрунту. Це є логічним, тому що, як зазначалося за раніше аналізованими даними, район спеціалізується на вирощуванні овочівництва. Також можемо зазначити, що

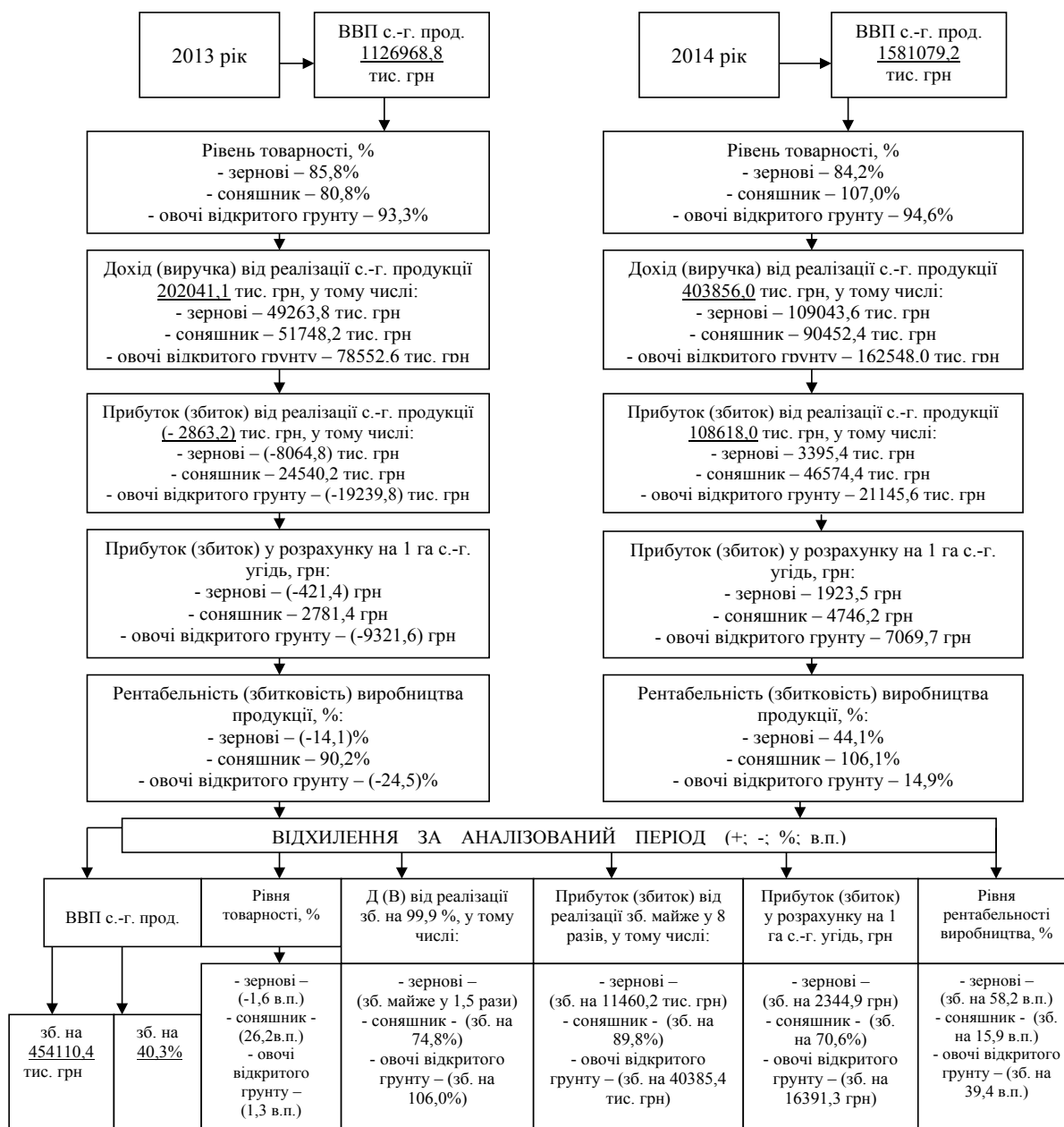

Рис. 1. Порівняння оцінки виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції підприємствами Жовтневого району за аналізований період

Джерело: розраховано і побудовано авторами на основі статистичної інформації Жовтневого району

валовий збір зернових та зернобобових, соняшнику теж у 2014 році збільшується. Позитивним явищем є те, що у досліджуваному районі збільшується асортимент продукції у звітному році, а саме: вирощування сої, цукрового буряку і картоплі.

Для оцінки ринкових можливостей підприємств з'ясовують, наскільки вироблена або запланована до випуску продукція матиме попит на різних ринках збуту. До уваги береться у першу чергу продукція, яка вже виробляється на підприємствах. Тому нами було проведено порівняння оцінки виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції підприємствами Жовтневого району (рис. 1).

Аналізуючи оцінку виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції підприємствами Жовтневого району, виявлено, що у підприємствах збільшуються обсяги виробництва основного виду сільськогосподарської продукції у 2014 році порівняно з 2013 роком, а саме: вартості валової сільськогосподарської продукції відмічено збільшення на 454110,4 тис. грн, або на 40,3%; рівень товарності насіння соняшнику збільшується на 26,2 в.п., овочів відкритого ґрунту на 1,3 в.п., але спостерігаємо незначне зменшення рівня товарності зернових на 1,6 в.п., але це не впливає негативно на фінансові результати діяльності сільськогосподарських підприємств досліджуваного району.

Також варто зазначити, що у результаті реалізації сільськогосподарської продукції у звітному році збільшується дохід (виручка) від реалізації продукції на 99,9%, у тому числі зер-

нові, збільшуються майже у 1,5 рази; насіння соняшнику – на 74,8%; овочі відкритого ґрунту – на 106,0%.

Виявлено, що на розміщення і спеціалізацію овочевого виробництва впливають природно-кліматичні, економічні, біологічні та соціальні фактори. Проте найбільший вплив має наявність ринків збуту овочевої продукції та рівень розвитку транспортної інфраструктури. Попит на виробництво овочевої продукції у приміській зоні переважно формується з урахуванням потреби переробних підприємств, як основного каналу збуту [2, с. 134–142].

Відзначимо, що фінансовий результат діяльності у підприємствах Жовтневого району також збільшується майже у 8 разів, що є досить позитивним явищем. Варто зазначити, що підприємства Жовтневого району спеціалізуються на вирощуванні овочей відкритого ґрунту, але загальний прибуток цей вид продукції отримує найменший, хоча і кращий за попередній період, у порівнянні із зерновими і соняшником, хоча прибуток на 1 га овочей відкритого ґрунту становить 7069,7 грн, а зернових – 1923,5 грн, соняшнику – 4746,2 грн.

Таке відхилення між загальним прибутком і прибутком на 1 га овочів відкритого ґрунту свідчить про те, що їхня частка у загальному обсязі виробництва у 2014 році складає високий рівень трудомісткості, матеріаломісткості і витрат на реалізацію та збереження продукції.

Отже, за статистичними даними по підприємствах Жовтневого району та за власними дослідженнями, нами зазначено, що сільсько-

Таблиця 1

**Результати аналізу конкурентоспроможності
сільськогосподарських підприємств Жовтневого району**

Середовище	Слабкі позиції/Загрози	Сильні позиції/Можливості
ВНУТРІШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ПІДПРИЄМСТВ	Недостатній рівень розвитку каналів товароруку Недостатнє фінансове забезпечення маркетингових заходів Відсутність заходів спрямованих на вивчення потреб ринку Нестача кваліфікованих працівників, у тому числі у сфері маркетингової діяльності Недостатній рівень розвитку маркетингової діяльності підприємств Обмежені інвестиційно-інноваційні можливості	Можливість збільшення обсягів виробництва Високий рівень якості продукції Чутливість до нових розробок Налагоджена система постачання Наявність власних каналів розповсюдження продукції Вигідне поєднання якісно-цінових характеристик продукції Низька плинність кадрів серед кваліфікованої та працездатної його частини Стійкі зв'язки та високий рівень співпраці між структурними ланками управління Підвищення фінансової незалежності підприємств
ЗОВНІШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ПІДПРИЄМСТВ	Здоров'я ресурсів виробництва Недостатня кількість людських ресурсів Неефективний інвестиційний менеджмент Погіршення умов господарювання при економічній кризі в країні Високий рівень інфляції Високий рівень податків Високі відсоткові ставки Зміни макроекономічних параметрів Тривалий строк окупності вкладених коштів	Зростання попиту на сільськогосподарську продукцію Поява нових ринків збуту Поява нових довгострокових угод на постачання ресурсів Використання коштів державних дотацій Покращення соціальної інфраструктури Покращення технічних і технологічних складових процесу виробництва

Джерело: представлено авторами за власними дослідженнями

господарські підприємства спеціалізуються на вирощуванні овочів, але кінцевий фінансовий результат отримують менший, ніж від виробництва та реалізації зернових і соняшнику.

Запорукою успіху підприємства на ринку є висока конкурентоспроможність його продукції, тобто сукупність якісних і кількісних її властивостей. Тому для такого дослідження конкурентоспроможності необхідно порівнювати усі показники між підприємствами, які знаходяться в однакових природно-кліматичних та організаційно-економічних умовах господарювання і мають однакову спеціалізацію.

Нами досліджено слабкі і сильні сторони конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств Жовтневого району, а також їх можливості і загрози.

На нашу думку, доцільно на сільськогосподарських підприємствах Жовтневого району вдосконалити процес реалізації продукції та підвищення прибутку шляхом створення власної мережі збутових кооперативів і маркетингових груп у аграрному секторі. Особливо це стосується підприємств, які не в змозі утримувати службу маркетингу та займаються вирощуванням продукції однієї асортиментної групи. Збільшенням обсягів реалізованої продукції сільськогосподарські виробники можуть зміцнити свої ринкові позиції. На багатьох ринках вигідно реалізовувати саме великі партії продукції. Але важливіше те, що маркетингова група може зменшити залежність між ринком та індивідуальним виробником. В окремих випадках маркетингова група гарантує своїм членам безпеку інвестування в переробку сільськогосподарської продукції, що дозволяє підвищувати ціну кінцевого продукту.

Висновки. Останнім часом сільське господарство починає нарощувати виробництво власної продукції та досягає стабільних позитивних результатів. Але для подальшого покращення стану галузі, яка є однією із важливіших в економіці країни, все ж таки необхідно здійснювати якісні перетворення та залучати заходи, які здатні забезпечувати постійне підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції та продовольчу безпеку України.

Тобто для подальшого розвитку галузей аграрного сектора держави, у тому числі і досліджуваного нами Жовтневого району Миколаївської області, необхідно розробляти і реалізовувати на практиці стратегічні заходи і орієнтири щодо формування стійкого, потужного та конкурентоспроможного агропромислового комплексу країни.

Метою цього стратегічного розвитку є створення високоефективної та конкурентоспроможної на внутрішніх та зовнішніх ринках галузі економіки, яка зможе забезпечити виробництво власної високоякісної продукції, покращення стану продовольчої безпеки та надійне підґрунтя соціально-економічного розвитку українського села.

Нами представлено на рисунку 2 основні стратегічні напрями покращення ринкових можливостей сільськогосподарських підприємств.

Рис. 2. Основні стратегічні цілі розвитку сільського господарства

Джерело: представлено авторами з використанням вивчених літературних джерел

Таким чином, враховуючи все вищезазначене та провівши аналіз ринкових можливостей Жовтневого району, можна констатувати, що агропромисловий комплекс у країні знаходиться на належному рівні, але все ж потребує подальшого розвитку, шляхом реалізації стратегічних цілей та вирішення поточних проблем на рівні підприємств.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Лесік І.М. Кластерний підхід у формуванні і функціонуванні ринку продукції овочівництва / І.М. Лесік. – М.: МНАУ, 2014.
2. Красноруцький О.О. Ресурсні та ринкові аспекти забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських товаровиробників / О.О. Красноруцький // Вісник ХНАУ. Сер. «Економіка АПК і природокористування». – 2008. – Вип. 7. – С. 134-142.
3. Стройко Т.В. Регіональні тенденції розвитку виробництва овочів / Т.В. Стройко, І.М. Лесік // Економіст. – № 2(304). – 2012. – С. 37-39.
4. Улянич Е. Логистические составляющие овощного рынка Украины / Е. Улянич, Ю. Улянич // Овощеводство. Бизнес: день за днем. – 2015. – № 4.
5. Лупенко Ю.О. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / за ред. Ю.О. Лупенка, В.Я. Месель-Веселяка. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2012. – 182 с.
6. Економіка підприємства: навч. посібник / О.О. Гетьман, В.М. Шаповал / 2-ге видання. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.
7. Головне управління статистики у Миколаївській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mk.ukrstat.gov.ua/>.
8. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.10.2014 № 806-р «Про схвалення Стратегії розвитку аграрного сектора економіки України на період до 2020 року» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-%D1%80>.